

אָנִי נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה עָלֶיךָ. מֵאֵי עָלֶיךָ, עַל אוֹתוֹ
מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעָשִׂיתָהּ. ר' חַיִּיא אָמַר, עָלֶיךָ לְאוֹתָם
הַשּׁוֹלְטִים עַל פּוֹחֲתֶיהָ, לָהֶם נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה.

וְרוּחַ לַהֲלֹכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ
בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֵלָא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה,
הַנִּקְרָאָה (קהלת ג כא) רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה
לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיךָ,
הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיךָ עַל פּוֹחֲתֶיהָ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוּשָׁה
הַגּוֹזֶרֶת מִלְּמַעְלָה. אֲבָל לַהֲלֹכִים בָּהּ הַמְּשַׁתְּפִים
עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֵלָא רוּחַ הַבְּהֵמָה
הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לְאָרֶץ. הַדָּא הוּא דְכָתִיב, וְרוּחַ
לַהֲלֹכִים בָּהּ.

פְּרָשָׁתָא הַ וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֵן מִקְדָּם. ר'
יוֹסִי וְר' חַיִּיא אָמְרִי תְרַוּיָהוּ,

לשון הקודש

הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן
נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיךָ, הַשּׁוֹלְטִים
עָלֶיךָ עַל פּוֹחֲתֶיהָ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוּשָׁה
הַגּוֹזֶרֶת מִלְּמַעְלָה. אֲבָל לַהֲלֹכִים בָּהּ,
הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם
אֵלָא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לְאָרֶץ.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב רוּחַ לַהֲלֹכִים בָּהּ.

פְּרָשָׁה הַ (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן

שְׁהִיא עֲשֵׂתָהּ הַגּוֹף, אָנִי נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה
עָלֶיךָ. מַה זֶה עָלֶיךָ? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה
הַגּוֹף שֶׁעָשִׂיתָהּ. רַבִּי חַיִּיא אָמַר, עָלֶיךָ –
לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל פּוֹחֲתֶיהָ, לָהֶם
נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה.

וְרוּחַ לַהֲלֹכִים בָּהּ (שם) – לְאוֹתָם
הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם
אֵלָא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ

בְּתִיב אֵל גִּנַּת אֲגוּז יִרְדְּתִי לְרֹאוֹת בְּאֲבִי
 הַנְּחָל, רְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהֹר וּלְדַקְדֵּק
 בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וּלְפִשְׁפֹּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדֵּק
 בְּכָל עֲנִינָיו, וַיִּהְרַהֵר בְּלִבּוֹ, שְׁלֹא בְּרָאוּ הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְנָתַן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר
 בְּרִיּוֹתָיו, אֲלֹא לְהִרְהֹר בְּעִבּוּדָתוֹ, וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא
 יִלְךְ אַחֵר הַהֶבֶל.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כִּד בְּרָא קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ, אֲסַקִּיָּה קַמִּיָּה
 בְּדִיוֹקְנִיָּה, וְהוּא יְתִיב וְאַתְרֵי בֵּיה, וְאָמַר לִיָּה אֲנָא
 עֶבֶד לָךְ, בְּגִינִי לְמַהוּי אֶת שׁוּלְטָנָא וּמְלַכָּא עַל
 כּוּלָא, בְּגִינִי. אֲנָא לְעִילָא, וְאַנְתָּ לְתַתָּא.

וְעוֹד, אֲנָא יְהִיב בְּךָ נִשְׁמָתָא, לְמַנְדַּע סוּכְלָתְנוּ
 וְחַכְמָתָא, מַה דְּלִית בֵּן לְשְׂאֵר בְּרִיּוֹן. הָוִי

לשון הקודש

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כִּד בְּרָא קוּדְשָׁא, בְּשֶׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, הַעֲלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בְּדַמּוֹתוֹ, וְהוּא יֹשֵׁב וַיִּהְרַהֵר בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתְךָ בְּשִׁבְלִי, שְׁתִּהְיֶה אִתָּה שְׁלִיט וּמְלֹךְ עַל הַכֹּל בְּשִׁבְלִי, אֲנִי לְמַעַלָּה וְאַתָּה לְמַטָּה. וְעוֹד, אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נִשְׁמָה לְדַעַת הַשְּׂכַל וְחַכְמָה, מַה שְּׂאִין בֵּן לְשְׂאֵר הַבְּרִיּוֹת. תִּהְיֶה זֶהוּר לְהַסְתַּכֵּל בְּכַבּוּדִי, תִּהְיֶה

בְּעֵדֵן מְקַדָּם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֵיִיא אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם, בְּתוֹב (ש"ר ו) אֵל גִּנַּת אֲגוּז יִרְדְּתִי לְרֹאוֹת בְּאֲבִי הַנְּחָל, רְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהֹר וּלְדַקְדֵּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וּלְפִשְׁפֹּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדֵּק בְּכָל עֲנִינָיו, וַיִּהְרַהֵר בְּלִבּוֹ שְׁלֹא בְּרָאוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֲלֹא לְהִרְהֹר בְּעִבּוּדָתוֹ וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלְךְ אַחֲרַי הַהֶבֶל.

זֶהִיר לְאַסְתַּכְּלָא בִּיקְרִי, הָיוּ זֶהִיר לְמַעַבְדַּ פִּיקוּדֵי.
 וּבַר מְנִי לָא יְהֵא שׁוּלְטָנָא וַיִּקְרָא כְּוֹתָדָּ.

וּמְנָא לָן דְּאַתְרִיהּ בֵּיתָה, וְאַזְהִיר לִיהָ עַל דָּא.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב כח כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם
 הֵן יֵרָאֵת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מִרַע בִּינָה. כְּלוּמַר
 כְּשֶׁתְּחוּל יֵרָאֵתִי עָלֶיךָ אִז תִּשְׁיג חֲכָמָה, שֶׁהִיא
 לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כִּד חֲמָא אָדָם, דְּהוּא שְׁלֻטָּנָא
 וַיִּקְרָא עַל כּוּלָּא, אִינְשֵׁי פִיקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְלָא
 עֲבַד מַה דְּאַתְּפַקְדָּ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא עֲשָׂאוּ
 הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, אֱלָא לְהַשְׁתַּדֵּל
 בְּכַבּוּד קוּנּו. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מג ז) כָּל הַנְּקַרָּא
 בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי בְּרֵאֲתִיו. מַאי לְכַבּוּדִי. לְהַשְׁתַּדֵּל
 וְלַדְעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו שְׂיִנְתֵן לוֹ חֵלֶק
 טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

לשון הקודש

את מצות רבוננו, ולא עשה מה שנגמטה.
 אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילָאִי, לֹא
 עֲשָׂאוּ הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם,
 אֱלָא לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּד קוּנּו. זֶהוּ שְׁכַתוּב
 (ישעיה מג) כָּל הַנְּקַרָּא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי
 בְּרֵאֲתִיו. מַהוּ לְכַבּוּדִי? לְהַשְׁתַּדֵּל וְלַדְעַת
 אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו שְׂיִנְתֵן לוֹ
 חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

זהיר לעשות מצוותי, וחויז ממני לא יהיה
 שליט ונכבד כמותך.
 וּמְנִי לָנוּ שֶׁהִזְהִיר אוֹתוֹ, וְהִזְהִיר אוֹתוֹ
 עַל כֵּךְ? זֶהוּ שְׁכַתוּב (איוב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם
 הֵן יֵרָאֵת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מִרַע בִּינָה.
 כְּלוּמַר, כְּשֶׁתְּחוּל יֵרָאֵתִי עָלֶיךָ, אִז תִּשְׁיג
 חֲכָמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל. כְּשֶׁרָאָה
 אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִיט וְנִכְבָּד עַל הַכֹּל, שָׂכַח

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בַּת קוֹל
 יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה, וְאִמְתִּי? בְּזִמְנֵי שְׁהַחֲמָה
 זוֹרַחַת, וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת,
 (דף נב ע"א) וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם
 לְבָרִיּוֹת שְׂאִינָם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאִינָם
 מִסֵּתְפָלִין לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

דִּתְנִינָן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיהַ דְּר' שְׁמַעוֹן, פֶּד
 נָטָא שְׂמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲדָ בַתְּקִיפּוֹתָא
 דְּגַלְגַּלּוֹן מְבַטְשֵׁי בְטַלְפִּיהוֹן, בְּטַרְפֵּי אֵילָנָא דְּגַנְתָּא
 דְּעַדָּן. וְכָל מְלָאכִין עֵילָאִין, וְחִיּוֹתָא קַדִּישָׁא,
 וְכוּרְסֵי יְקָרָא דְּמִלְכָּא, וּבּוֹסְמִיא דְּגַנְתָּא דְּעַדָּן,
 וְאֵילָנֵי שְׂמִיא וְאַרְעָא וְחִילִיּהוֹן, מוֹדְעֵזְעָן וּמְשַׁבְּחָן
 לְמַאֲרֵי כּוּלָּא.

וְזַקְפָּן וְחֲמָאן אֶתְנוּתִיהַ דְּשְׂמַא קַדִּישָׁא
 דְּאֶתְפְּרֵשׁ, דְּגַלְיָה בְּשְׂמַשָּׁא בְּמִטְלָנוּי,
 וְיַהֲבִין תּוֹשְׁבְּחָן לְמַאֲרֵי עֲלָמִין. וְנִפְיָק תְּהוּא קָלָא,

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

שְׁלָהֶם בְּעֵלִים שֶׁל הָאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֶן.
 וְכָל הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים וְחִיּוֹת הַקֶּדֶשׁ,
 וְכַסָּא כְּבוֹד הַמְּלָךְ, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן,
 וְהָאֵילָנוֹת, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְצַבָּאוֹתָם,
 מוֹדְעֵזְעִים וּמְשַׁבְּחִים לְאֲדוֹן הַכֹּל.

וּמְזַדְּקִים וְרוֹאִים אוֹתוֹת שֶׁל הַשָּׁם
 הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵשׁ, שְׁחַקּוֹת בְּשִׁמְשׁ
 בְּמַסְעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תּוֹשְׁבֹת לְרַבּוֹן

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בַּת קוֹל
 יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה, וְאִמְתִּי? בְּזִמְנֵי שְׁהַחֲמָה
 זוֹרַחַת, וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת,
 שְׂאִינָם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאִינָם
 מִסֵּתְפָלִים לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

שְׂשִׁנִּינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי
 שְׁמַעוֹן, בְּשֶׁהַשְּׂמַשׁ מְטָה אֶת כְּנָפָיו לְלֶכֶת
 בְּגַבְוֵרַת הַגַּלְגָּלִים שְׁלוֹ, מִכֵּים בְּטַלְפִּים

וְאָמְרִין לְהוּ לְבְרִייתָא, דְּלֹא מִשְׁגָּחֵן בִּיקָר מִלְּפָא
עִילָאָה, כְּשֶׁאֵר כָּל בְּרִיין דְּאֵינוֹן מִשְׁגִּיחִין וְיַהֲבִין
תּוֹשְׁבַתְתָּא לְשָׁמִיָּה.

וּבְגִין כֵּךְ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לִיָּה לְבַר נָשׁ
לְמִימַר תּוֹשְׁבַתְתָּן דְּעֻלּוֹתֵיהּ, אֶלָּא עִם
דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכִתִּיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךְ עִם שָׁמֶשׁ.

וּבֵין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֻלּוֹתָא וְתּוֹשְׁבַתְתָּא דְּלִילֵיא,
מִשְׁשֻׁקְעָה חַמָּה, עַד לָא אֶתְחַזִּי סִיחָרָא.
דְּכִתִּיב יִירָאוּךְ עִם שָׁמֶשׁ, דָּא הִיא עֻלּוֹתָא דְּעַפְרָא.
וְלִפְנֵי יָרֵחַ וְגו', דָּא הִיא עֻלּוֹתָא דְּלִילֵיא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מִהָבָא, (מלאכי א יא) כִּי מִמְזֻרַח שָׁמֶשׁ
וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוּל שָׁמִי. וּבְאִיזָה מְקוּם. בְּגוּיָם.
בְּאֵינוֹן דְּכִתִּיב בְּהוּ, (דברים ד ז) כִּי מִי גוֹי גְּדוּל.

לשון הקודש

וְהַתְּשֻׁבָּתָה שֶׁל הַלֵּילָה, מִשְׁשֻׁקְעָה חַמָּה
מֵרֵם גְּרָאָתָה הַלְּבָנָה, שְׁכֵתוֹב (תהלים עב)
יִירָאוּךְ עִם שָׁמֶשׁ, זוּהִי תַפְלַת הַבְּקָר.
וְלִפְנֵי יָרֵחַ וְגו', זוּהִי תַפְלַת הַלֵּילָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִבְּאוֹן, (מלאכי א) כִּי
מִמְזֻרַח שָׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוּל שָׁמִי.
וּבְאִיזָה מְקוּם? בְּגוּיָם, בְּאוֹתָם שְׁכֵתוֹב
בְּהֵם כִּי מִי גוֹי גְּדוּל.

הַעוֹלָמִים. וְיוֹצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים
לְבְרִיּוֹת שְׂאִין מִשְׁגִּיחִים בְּכַבּוּד הַמַּלְדָּה
הַעֲלִיזוֹן כְּמוֹ שֶׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם
מִשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְשָׁמוֹ.

וּמִשּׁוּם כֵּךְ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לוֹ
לְאָדָם לֹאמַר אֵת תְּשֻׁבָּחוֹת תַּפְלָתוֹ אֶלָּא
עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, שְׁכֵתוֹב יִירָאוּךְ עִם
שָׁמֶשׁ.

וּבֵין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתַּפְלָה

מֵאֵי טַעְמָא. דְּתַנִּינן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִלְּאֲבֵי הַשָּׁרֵת לְמַעַלָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים
שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכֹל לַיְלָה וְלַיְלָה. וְעָשָׂה בְּנִגְדָם
יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשַׁבַּח
לְפָנָיו בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם.

וְתַאֲנָא, שָׁלַשׁ מִשְׁמְרוֹת הָיוּ הַלַּיְלָה, וּבְאֵלוֹ
הַשָּׁלַשׁ מִשְׁמְרוֹת, מִתְחַלְקוֹת שָׁלַשׁ
בֵּיתוֹת שֶׁל מִלְּאֲבֵי הַשָּׁרֵת, לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם, בְּכֹל
מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה. וּבְנִגְדָם יֵשׁ שָׁלַשׁ תְּפִלוֹת
בַּיּוֹם, שְׁמֵת־בְּנִיּוֹת יִשְׂרָאֵל לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם, בְּכֹל
תְּפִלָּה וְתַפְּלָה.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בְּצַפְרָא
בְּשֵׁתְחַמָּה זוֹרְחַת הוּא זְמַן תְּפִלָּה וּבְעוֹתָא

לשון הקודש

ובשלוש המשמרות הללו מתחלקות
 שלוש בתות של מלאכי השרת לשבַח
 ליוצְרָם בְּכֹל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה, וּבְנִגְדָם
 יֵשׁ שָׁלַשׁ תְּפִלוֹת בַּיּוֹם, בְּשֵׁתְחַמָּסִים
 יִשְׂרָאֵל לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם בְּכֹל תְּפִלָּה
 וְתַפְּלָה.

בא תשמע, אמר רבי יהושע אמר רב,
 בבקר, בשֵׁתְחַמָּה זוֹרְחַת, הוּא זְמַן

מה הטעם? שִׁשְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
 לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מִלְּאֲבֵי הַשָּׁרֵת לְמַעַלָּה לְקַלְסוֹ
 וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכֹל
 לַיְלָה וְלַיְלָה, וְעָשָׂה יִשְׂרָאֵל בְּנִגְדָם לְמַטָּה
 לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשַׁבַּח לְפָנָיו
 בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם.

וּלְמַדְנֵנו שָׁלַשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלַּיְלָה,

דְּיִשְׂרָאֵל. וּמִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעַלָּה עַד תִּשְׁעַ שָׁעוֹת,
זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחָה. וּמִשְׁשָׁקְעָה הַחֲמֹה, עַד
שְׁתַּחֲשֹׁד, תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, מִשְׁשָׁקְעָה הַחֲמֹה, עַד
שִׁירָאוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים, זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

דְּהָכִי תִּנְיָן, מִשִּׁירָאוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים, הוּא תְּחִלַּת
מִשְׁמְרָה רֵאשׁוּנָה, שְׁבָאִים פֶּת הָרֵאשׁוּנָה
שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת, וּמִמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, עַד
אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאִזּוּ מִתְחִילִין לֹאמַר שִׁירָה. וְנִגְעָלִים כָּל
הַשְּׁעָרִים מִתּוֹשְׁבֵיהֶתָן שֶׁל מִטָּה, וְאִין שְׁעָרִים
נִפְתָּחִים, אֵלָּא לְמְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וּמִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָכִי, וְהָא תִּנְיָן, כָּל
הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מוֹשֵׁד עֲלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם, שְׁנֵאמַר (תהלים מב

לשון הקודש

הָרֵאשׁוּנָה שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת, וּמִמְתִּינִים
לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאִזּוּ
מִתְחִילִין לֹאמַר שִׁירָה. וְנִגְעָלִים כָּל
הַשְּׁעָרִים מִתּוֹשְׁבֵיהֶתָם שֶׁל מִטָּה, וְאִין
שְׁעָרִים נִפְתָּחִים אֵלָּא לְמְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת
הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וְהָאם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי כִּדְ? וְהָרִי
שְׁנִינִי, כָּל הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁד עֲלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד

הַתְּפִלָּה וְהַבְּקָשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשֵּׁשׁ
שָׁעוֹת וּלְמַעַלָּה עַד תִּשְׁעַ שָׁעוֹת, זְמַן
תְּפִלַּת הַמְּנַחָה. וּמִשְׁשָׁקְעָה הַחֲמֹה עַד
שְׁתַּחֲשֹׁד – תְּפִלָּה אַחֲרוֹנָה. שְׁאָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב,
מִשְׁשָׁקְעָה הַחֲמֹה עַד שִׁירָאוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים
– זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

שְׁכַדְּךָ שְׁנִינִי, מִשִּׁירָאוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים הוּא
תְּחִלַּת מִשְׁמְרָה רֵאשׁוּנָה, שְׁבָאִים

ט) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ, מִשּׁוֹם דְּבַלְיָהּ שִׁירָה עַמִּי.
וְהָכֵא אִמְרֵיתוּ דְּנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים לְמַטָּה.

אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, הָתָם בְּמַאי קָאִמְרִי, בְּשִׁפְטִים כָּל
תּוֹשְׁבֵיחַתָּן בַּיּוֹם. וּמַפְלְגוּתָא דְּלִילְיָא
וְלַחֲלָאָה, דְּעָסִיק בַּתּוֹרָה. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוֹם
דְּבַהֲהִיא שְׁעָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָפִיק מֵאֵינוֹן
עוֹלְמוֹת דְּכִסְיָא בְּהוּ, וְאִזִּיל לְאַשְׁתַּעֲשַׁע עִם צְדִיקָא
בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְהֵינּוּ דְּאָמַר דָּוִד (תהלים קיט סב) חֲצוֹת
לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.

דְּתַנָּא, בְּשִׁתְּקֻדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם הַצְּדִיקִים
בְּגֵן עֵדֶן, כָּל שְׁעָרֵי שָׁמַיִם לְמַעְלָה, עַל
הַחַיּוֹת וְלַמַּטָּה מֵהֶם, כּוֹלָם נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רְצוֹן
לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה.

וְאוֹתָם כַּתּוֹת שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרָת, וְכָל בּוֹסְמֵי גֵן
עֵדֶן, וְהַצְּדִיקִים, כּוֹלָם פּוֹצְחִים רְנָה, לְפָנֵי

לשון הקודש

שְׂכּוּסָף בָּהֶם, וְהוֹלֵךְ לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם
הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְהֵינּוּ מַה שְּׂאָמַר דָּוִד
(תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.
שְׁלַמְדָּנוּ, בְּשִׁתְּקֻדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס
עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, כָּל שְׁעָרֵי שָׁמַיִם
לְמַעְלָה, עַל הַחַיּוֹת וְלַמַּטָּה מֵהֶם, כּוֹלָם
נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רְצוֹן לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה.
וְאוֹתָם הַכַּתּוֹת שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרָת, וְכָל

בַּיּוֹם, שְׂנַאֲמַר (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה ה'
חֲסֵדוֹ, מִשּׁוֹם שְׁבַלְיָהּ שִׁירָה עַמִּי, וְכֵאֵן
אִמְרַתֶּם שְׁנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים לְמַטָּה?
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁם, בְּמַה אוֹמְרִים?
בְּשִׁפְטִים אֵת כָּל הַתּוֹשְׁבֵיחַת בַּיּוֹם,
וּמַחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְהַלָּאָה שְׁעוּסֵק בַּתּוֹרָה.
מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁבַשְׁעָה הֵיא יוֹצֵא
הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם הָעוֹלְמוֹת

מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (שם קמ) אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ. אֵימַתִּי צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ. בְּשִׂיּוֹשְׁבִים יִשְׂרָיִם אֶת פָּנֶיךָ, דְּהוּא בְּשַׁעָה שִׂיּוֹשְׁבִין לְפָנָיו בְּגַן עֵדֶן.

וְכַתְּ שְׁלִישִׁית שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת אוֹמְרַת שִׁירָה לְפָנָיו, עַד שְׂיִבְקַע הַשַּׁחַר. וַיֵּשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעָה שְׁעוּלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר, לְקוּם וּלְהַתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֵאֵי טַעְמָא מְשוּם דְּנִסְבִּין שִׁירְתָּא בְּתַר מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (משלי ח ז) וּמִשְׁחֵרֵי יִמְצְאוּנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה וּבִלְבָד שְׁלֹא יִפְסִיק מִשְׁיַתְּחִיל, עַד שְׂיַתְּפִלֵּל בְּשִׁתְּחַמָּה זוֹרְחַת.

לשון הקודש

הַשַּׁחַר, לְקוּם וּלְהַתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מָה הַטַּעַם? מְשוּם שְׁנוּשָׂאִים שִׁירָה אַחַר מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב (משלי ח) וּמִשְׁחֵרֵי יִמְצְאוּנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִפְסִיק מִשְׁיַתְּחִיל, עַד שְׂיַתְּפִלֵּל בְּשִׁתְּחַמָּה זוֹרְחַת.

הַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהַצְּדִיקִים, בְּלָם פּוֹצְחִים רְגָה לְפָנָיו מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב (שם קמ) אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ. אֵימַתִּי צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ? בְּשִׂיּוֹשְׁבִים יִשְׂרָיִם אֶת פָּנֶיךָ, שֶׁהוּא בְּשַׁעָה שִׂיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו בְּגַן עֵדֶן.

וְכַתְּ שְׁלִישִׁית שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת אוֹמְרַת שִׁירָה לְפָנָיו עַד שְׂיִבְקַע הַשַּׁחַר. וַיֵּשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעָה שְׁעוּלָה עֲמוּד

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, בְּשֵׁהקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָן הָעוֹלָמוֹת דְּכִסְיָה בְּהוֹ,
 וּבָא לְהַכְנִיס עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, הוּא מְמַתִּין
 וְרוֹאֶה אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה, דְּתִנּוּ
 הֵהוּא קָלָא נִיחָא קַמִּיה, מְכַל שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחָן
 דְּאִמְרֵי מְלָאכֵי הַשָּׁרַת לְעִילָא. הָדָא הוּא
 דְּכִתִּיב (שה"ש ו י"א) אֵל גִּנַּת אֶגְזוֹ יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת, מֵאִי
 לְרֵאוֹת, אוֹתָם הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי גֵן עֵדֶן הוּא נִקְרָא גִנַּת אֶגְזוֹ.
 אָמַר לִיה ר' יוֹחָנָן, בֵּן, נִקְרָא גִנַּת אֶגְזוֹ.
 כְּלוּמַר גִּנַּת עֵדֶן, מָה הָאֶגְזוֹ הוּא סְתוּם מְכַל עֲבָרִין,
 וַיֵּשׁ עָלָיו כַּמָּה קְלִיפוֹת. כִּדְ עֵדֶן שָׁל מַעְלָה, הוּא
 סְתוּם מְכַל עֲבָרִין, וַיֵּשׁ עָלָיו כַּמָּה שְׁמִירוֹת, שְׁלֵא
 שְׁלֵטוֹ לְרֵאוֹת, לֹא מְלָאךְ, וְלֹא שָׂרְף, וְלֹא חֲשַׁמַּל,

 לשון הקודש

אוֹתָם הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי גֵן עֵדֶן הוּא נִקְרָא
 גִנַּת אֶגְזוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, בֵּן, נִקְרָא
 גִנַּת אֶגְזוֹ, כְּלוּמַר גִּנַּת עֵדֶן. מָה הָאֶגְזוֹ
 הוּא סְתוּם מְכַל עֲבָרִין וַיֵּשׁ עָלָיו כַּמָּה
 קְלִיפוֹת, כִּדְ עֵדֶן שָׁל מַעְלָה הוּא סְתוּם
 מְכַל עֲבָרִין, וַיֵּשׁ עָלָיו כַּמָּה שְׁמִירוֹת,
 שְׁלֵא שְׁלֵטוֹ לְרֵאוֹת לֹא מְלָאךְ, וְלֹא שָׂרְף,

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, בְּשֵׁהקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שְׁכוּסָף
 בָּהֶם וּבָא לְהַכְנִיס עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן,
 הוּא מְמַתִּין וְרוֹאֶה. אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק
 בְּתוֹרָה – הַקוֹל הֵהוּא נוֹחַ לְפָנָיו מְכַל
 הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשׁוּבָהוֹת שְׁאוּמְרִים מְלָאכֵי
 הַשָּׁרַת לְמַעְלָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שיר השירים ו)
 אֵל גִּנַּת אֶגְזוֹ יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת. מָה לְרֵאוֹת?

וְלֹא עֵין נְבִיא, וְלֹא חוֹזֶה, דְּכָתִיב (ישעיה סד ג) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲנֵא הוֹיִת קַמִּי דְר' בְּרוּקָא, וְהָיָה אוֹמֵר, בְּדִין אֲזַכֵּה לְמַעְלַת גִּנַּת אֲגוּזָא עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הָוָה יְדַעְנָא מַאי הוּא. עַד דְּשִׁמְעֵנָא לְהָא דְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קְרִיִּיָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגִנְתָא דְעֵדָן גִּנַּת אֲגוּזָא, מַה הָאֲגוּזָא קְלִיפָה אַחַר קְלִיפָה, וּפְרִיז מִבְּפָנִים. כִּךְ עֵדָן, עוֹלָם אַחַר עוֹלָם, וְהוּא מִבְּפָנִים.

תָּאֲנִי ר' שְׁמַעוֹן, הֲגֵן הָיָה מֵאִין גָּטוּעַ. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גָטוּעַ אוֹתוֹ מִתְחַתֵּיו שֶׁל עֵדָן. דְּאִי תִימָא שְׂוָה בְּנֶגְדָא זֶה בְּשׂוּוָה, אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא הֲגֵן בְּאֶרֶץ, וְעֵדָן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאִין תְּמַצִּיתוֹ שֶׁל גֵּן, מֵעֵדָן הוּא.

לשון הקודש

קְלִיפָה אַחַר קְלִיפָה וּפְרִיז מִבְּפָנִים, כִּךְ עֵדָן עוֹלָם אַחַר עוֹלָם וְהוּא מִבְּפָנִים.

לְמַד רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֲגֵן הָוָה מֵאִין גָּטוּעַ? הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גָטוּעַ אוֹתוֹ מִתְחַתֵּיו שֶׁל עֵדָן. שְׂאֵם תֵּאמַר שְׂוָה בְּנֶגְדָא זֶה בְּשׂוּוָה – אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא הֲגֵן בְּאֶרֶץ, וְעֵדָן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאִין תְּמַצִּיתוֹ שֶׁל הֲגֵן? מֵעֵדָן הוּא.

וְלֹא חֲשַׁמְל, וְלֹא עֵין נְבִיא, וְלֹא חוֹזֶה, שְׁכָתוּב (ישעיה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲנִי הוֹיִתִי לְפָנֵי רַבִּי בְּרוּקָא, וְהָיָה אוֹמֵר, כַּעַת אֲזַכֵּה לְמַעְלַת גִּנַּת אֲגוּזָא עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הוֹיִתִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, עַד שְׁשִׁמְעֵתִי אֵת מַה שְּׂאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגֵן גִּנַּת אֲגוּזָא. מַה הָאֲגוּזָא

אָמַר לִיהוָה ר' יְהוּדָה, לְדַבְרֵיךָ, מֵאֵי כְּתִיב וְנִקְרָא
 יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, הִיָּה לוֹ לֹאמֹר
 וְנִקְרָא יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, דְּמִשְׁמַע
 דְּמִלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לְגֵן. אֵלָּא אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן,
 עֵדֶן לְמַטָּה, וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גֵּן לְמַעְלָה, גֵּן לְמַטָּה.
 וּשְׁנֵיהֶם מְכוּוָּנִים זֶה בְּנֶגְדֵי זֶה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 נָטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נָטַעוּ מִכֶּשֶׁת, בֵּן. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל
 שְׂאִין מִטְּעוֹתָיו כְּשֶׁאָר מִטְּעוֹת, וְהֵם מוֹבְחָרִים
 מִשְׂאָר מִטְּעוֹת, הוּא הִיָּה מִטְּעַע ה', כְּמָה דְאֵת
 אָמַר, (ישעיה סא ג) מִטְּעַע ה' לְהַתְּפָאֵר, כְּלוּמַר לְשַׁבֵּת,
 וְזֵהוּ לְהַתְּפָאֵר, כְּלוּמַר אֵין זֶה כִּי אִם (דף כג ע"ב) מִטְּעַע
 ה' וְלֹא מֵאַחֵר.

לשון הקודש

מתחת זה.

וְכִי הוּא נָטַע אוֹתוֹ מִכֶּשֶׁת? בֵּן, שְׂאֵמַר
 רַבִּי יְהוּדָה, עַל שְׂאִין מִטְּעוֹתָיו כְּשֶׁאָר
 מִטְּעוֹת, וְהֵם מְבַחְרִים מִשְׂאָר מִטְּעוֹת,
 הוּא הִיָּה מִטְּעַע ה', כְּמוֹ שְׂנֵאֵמַר (ישעיה סא)
 מִטְּעַע ה' לְהַתְּפָאֵר, כְּלוּמַר לְשַׁבֵּת, וְזֵהוּ
 לְהַתְּפָאֵר. כְּלוּמַר, אֵין זֶה כִּי אִם מִטְּעַע ה'
 וְלֹא מֵאַחֵר.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, לְדַבְרֵיךָ, מֵה
 שְׂכַתוֹב (בראשית ב) וְנִקְרָא יוֹצֵא מֵעֵדֶן
 לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, הִיָּה לוֹ לֹאמֹר וְנִקְרָא
 יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, שְׂמִשְׁמַע
 שְׂמִלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לְגֵן. אֵלָּא, אָמַר
 רַבִּי שְׂמַעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה – וְעֵדֶן לְמַעְלָה.
 גֵּן לְמַעְלָה – גֵּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכוּוָּנִים זֶה
 בְּנֶגְדֵי זֶה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָטַע זֶה

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, עַל כָּל פָּנִים מִטַּע ה' הוּא, שְׁנִטַּע שָׁם כָּל עֵץ נִחְמַד לְמַרְאֵה. וְהוּאֹךְ נִטַּע. אֵלֶּא כִּשְׁהוֹצִיָּא הָאָרֶץ אֵילָנֶיהָ וּפִירוּתֶיהָ, הוֹצִיָּאָה בְּתַחֲלָה בִּגְוַן עֵדֶן, וְאַחַר כִּךְ בְּכָל הָעוֹלָם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַר הַמָּקוֹם הַהוּא, וְהַכִּינוּ לְהִיּוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמִשְׁקָה בְּטוֹבוֹ, מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפַּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קד טז) יִשְׁבְּעוּ עֵצֵי ה' אֲרָזֵי וְגו', אֵלוֹ אֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן.

שָׁאֵל ר' חַנְיָ לְר' יְהוּדָה, תֵּאמַר שֶׁגֵן עֵדֶן הוּא בְּאֲרֶץ, לְמֵאֵי אֵיִצְטְרִיךְ. אָמַר לִיה, לְהַנְאִתֶיהָ דְנִשְׁמַתָּא. דְמִקְבְּלָא מִהַהוּא עֵדֶן דְלַעִילָא. דְאֵי סְלִקָא דְעֵתְךָ דְלְכָל נִשְׁמַתָּא, הָא תִּינָן לְאִינוּן דְלָא יְהִיבוּ לְהוּ רְשׁוּתָא לְסְלִקָא

לשון הקודש

הַנִּשְׁפַּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֵצֵי ה' אֲרָזֵי וְגו', אֵלוֹ אֵילָנוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן.

שָׁאֵל רַבִּי חַנְיָ לְרַבִּי יְהוּדָה, תֵּאמַר שֶׁגֵן עֵדֶן הוּא בְּאֲרֶץ. לְמַה הוּא נִצְרָךְ? אָמַר לוֹ, לְהַנְאִת הַנִּשְׁמָה, שֶׁמִּקְבֵּל מֵאוֹתוֹ הָעֵדֶן שֶׁלְמַעְלָה. שְׂאֵם תַּעֲלֶה עַל דְעֵתְךָ שְׂוָה לְכָל נִשְׁמָה - הֲרֵי שְׁנִינִי, לְאוֹתָם

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, עַל כָּל פָּנִים מִטַּע ה' הוּא, שְׁנִטַּע שָׁם כָּל עֵץ נִחְמַד לְמַרְאֵה. וְהוּאֹךְ נִטַּע? אֵלֶּא כִּשְׁהוֹצִיָּא הָאָרֶץ אֵילָנוֹתֶיהָ וּפִירוּתֶיהָ, הוֹצִיָּאָה בְּתַחֲלָה בִּגְוַן עֵדֶן, וְאַחַר כִּךְ בְּכָל הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַר בְּמָקוֹם הַהוּא, וְהַכִּינוּ לְהִיּוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמִשְׁקָה בְּטוֹבוֹ מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב

לְעֵילָא, אֵית לְהוּ הֵנָּאָה וְכִיסוּפָא בְּהֵוּא דְלִתְתָא,
מִמָּה דְמִקְבֵּל מִלְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רִישׁ יַרְחָא וַיַּרְחָא, סִלְקִי
לְהוּ לְמַתְיבְתָא עֵילָאָה דְלְעֵילָא. הֵדָא הוּא
דְכְתִיב, (ישעיה סו כג) וְהָיָה מִיַּד חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִיַּד שְׁבַת
בְּשַׁבְתּוֹ וּגּו'. וּבְהָאֵי גֹן עֵדֶן דְלִתְתָא יְתִיב אָדָם, וְשֵׁנִי
לִיָּה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַחְוֵי מְדוּרֵיהּ בֵּיהּ, הֵדָא
הוּא דְכְתִיב, וַיִּשָּׂם שֵׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חֵיָא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאוּרְחָא, אָמַר רַבִּי
יוֹסִי לְר' חֵיָא, הָא תַּנְיֵנָן בְּמַתְנֵיתָא דִּידָן,
דְכָל מַה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בֵּין לְעֵילָא בֵּין
לְתֵתָא, בְּלָהוּ כְּסִיפִין וְשִׁקְדִין לְמַהֲךְ לְזִינְיָה, גּוּפָא
אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא, דְאַתְנַסִּיבַת מִינְהּ.
וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה כְּסוּפָא, אֲלָא לְאַתַּר דְאַתְנַסִּיבַת

לשון הקודש

זֶהוּ שְׁכֵתוּב (בראשית ב) וַיִּשָּׂם שֵׁם אֶת הָאָדָם
אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֵיָא, הָרִי שְׁנִינּוּ
בְּבְרִייתָא שְׁלַנּוּ, שְׁכָל מַה שַּׁעֲשֵׂה הַקּוּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כְּלָם
מִשְׁתוֹקְקִים וְשׁוֹקְדִים לְלָבַת לְמִינוּ. הַגּוֹף
הוֹלֵךְ אַחַר מִינוּ לְאַרְצָא, שְׁנַטְל מִמְּנָה,
וְלִנְשָׂמָה אֵינן תְּשׁוּקָה, אֲלָא לְמָקוֹם

שְׁלָא נִתְּנוּ לְהֵם רְשׁוּת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה,
יֵשׁ לְהֵם הֵנָּאָה וְתִשׁוּקָה בְּאוֹתוֹ שְׁלִמְטָה
מִמָּה שְׁמִקְבֵּל מִלְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רִאשׁ חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ
מַעֲלִים אוֹתָם לִישִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה
שְׁלִמְטָה. זֶהוּ שְׁכֵתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִיַּד
חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִיַּד שְׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ וּגּו'. וּבְגֵן
הָעֵדֶן הָיָה שְׁלִמְטָה יֵשֵׁב אָדָם, וְשֵׁם אוֹתוֹ
הַקּוּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת בּוֹ אֶת מְדוּרוֹ.

מִתַּמֶּן. דְּכָל מַה דְּעָבִיד, כְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא
 הוּא דְבְּתִיב, (תהלים פד ג) נְכַסְפָּה וְגַם כָּלְתָה נַפְשֵׁי
 לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא לְעֵלְמָא הָדִין, כְּגוֹפָא.

אָמַר לִיה ר' חֲזִיא, אִימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רָזָא,
 וְלֹא יִדְעִין בְּנֵי נְשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְנֵי
 וְחִידָא. שְׁתִּיק ר' יוֹסֵי, לְבַתַּר אָמַר לִיה רַבִּי חֲזִיא,
 זְכָאִין אִינוּן צְדִיקָא, וְוִי לְהוֹן לְרִשְׁעִיא. זְכָאִין
 אִינוּן צְדִיקָא, דְּאִתְקְרוּן חַיִּים לְעֵלְמָא דְאִתִּי. וְכִי
 בְּדִיל דְּנִשְׁמָתָא קִיּוּמָא בְּקִיּוּמָהּ, אִינוּן קִיּוּמִין,
 וְגוֹפָא מִתְרַקַּב בְּאַרְעָא, אַף עַל גַּב דְּהוּא שְׁלִים
 זְכָאִי. וְהַתְנֵן, דְּתַדִּיר נִשְׁמָתָא בְּקִיּוּמָא קִיּוּמָא.

אֵלְא הָכִי אִתְגְּזַר, דְּכַד אִתְפַּטֵּר צְדִיקָא מִעֵלְמָא
 דִּין, זְמִין לִיה קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא גּוֹפָא
 אַחֲרָא, זְכָאָה וְטַב, דְּלֹא לְחַיִּי כְּהִי זִוְהָמָא

לשון הקודש

אוי להם לרשעים! אשריהם הצדיקים
 שנקראים חיים לעולם הבא. וכי משום
 שהנשמה קימת בקיומה הם קיימים,
 והגוף נרקב בארץ, אף על גב שהיה
 שלם צדיק? והרי שנינו שתמיד הנשמה
 עומדת בקיומה?

אֵלְא כֹּךְ נְגַזַּר, שְׂכָאֲשֶׁר צְדִיק נִפְטֵר מִן
 הָעוֹלָם הַזֶּה, מְזַמֵּן לוֹ הַקּוּדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא

שנלקחה משם. שכל מה שעשה,
 משתוקק אחר מינו. זהו שכתוב (תהלים פד)
 נְכַסְפָּה וְגַם כָּלְתָה נַפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא
 לְעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ הַגּוֹף.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיא, אָמַר לָךְ דְּכַר שְׁהוּא
 סוּד וְאִין בְּנֵי אַדָּם יוֹדְעִים. הַרְבִּין רִאשׁוֹ,
 וּבְכַה וְצַחֲקֵי. שְׁתַּק רַבִּי יוֹסֵי, אַחֲרַי כֹּךְ
 אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיא, אֲשֶׁרִי הֵם הַצְּדִיקִים,

וְלִכְלוּכָא דְגּוּפָא דִּין, וּמְעִייל בִּיהּ הֵהוּא נִשְׁמָתָא
 קַדִּישָׁא, וְהוּא אֲשֵׁרֵי לִיהּ בְּקוּימִיהּ, בְּהֵהוּא גּוּפָא,
 בְּהֵאִי גִנְתָּא דְעֵדֵן דְלִתְתָּא, וְהֵהוּא לְהוּי לֹון עֲלֵמָא
 אַחֲרָא, עֲלֵמָא דְאַתִּי.

וּבְכָל רִישׁ יִרְחָא וְיִרְחָא, נְפִקוּן, וְחֹזֵן חֲזִיבִיא
 דְטַרְדִּין לֹון בְּגִיחֵנָם, הֵדָּא הוּא
 דְכְּתִיב, (ישעיה סו כד) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים
 הַפּוֹשְׁעִים בִּי. מֵאֵיזָה מְקוֹם יֵצְאוּ. תָּאֲנִי רַבִּי בָּא,
 מִזֵּן עֵדֵן שֶׁל מִטָּה. וְלָמָּה, לָרְאוֹת לְרִשְׁעִים.
 וְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, סָלִיק לֹון לְמִתִּיבְתָּא דְרִקִּיעָא,
 בְּכָל שַׁבְּתָא וְשַׁבְּתָא, וּבְכָל רִישׁ יִרְחָא וְיִרְחָא, הֵדָּא
 הוּא דְכְּתִיב, וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְכַד אָתִי
 צַפְרָא, מְחַדָּשׁ לֹון נִשְׁמָתֵיהוּ, הֵדָּא הוּא

לשון הקודש

זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפִגְרֵי
 הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. מֵאֵיזָה מְקוֹם
 יֵצְאוּ? שָׁנָה רַבִּי בָּא, מִזֵּן עֵדֵן שֶׁלֹּמִטָּה,
 וְלָמָּה? לָרְאוֹת לְרִשְׁעִים. וְהַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מַעֲלָה אוֹתָם לִישִׁיבַת הַרְקִיעַ בְּכָל
 שַׁבָּת וְשַׁבְּתָא וּבְכָל רֵאשׁ חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ. זֶהוּ

שְׁכָתוּב (שם) וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה,

גּוּף אַחַר פֶּשַׁר וְטוֹב, שְׁלֵא יְהִיָּה בְּמוֹ
 הַזְהָמָה וְהַלְכָלוּךְ שֶׁל הַגּוּף הַזֶּה, וּמִכְּנִים
 בּוֹ אוֹתָהּ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, וְהוּא מִשְׁרָה
 אוֹתוֹ בְּקוּימוֹ בְּאוֹתוֹ הַגּוּף בְּזֵן הָעֵדֵן הַזֶּה
 שְׁלֵמִטָּה, וְהֵהוּא יְהִיָּה לָהֶם לְעוֹלָם הָאַחַר,
 הָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְכָל רֵאשׁ חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ יוֹצְאִים וְרוֹאִים
 אֶת הַרְשָׁעִים שְׁמוֹרְדִים אוֹתָם בְּגִיחֵנָם,